

УДК 17.023.34:304.3:159.923

**КОНЦЕПТ «ЩАСТЯ» ЯК ПОЛІПРЕДМЕТНИЙ ОБ'ЄКТ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ :
ДІАХРОНІЧНИЙ АСПЕКТ**

Воронова Вілена Володимирівна – кандидат наук із соціальних комунікацій,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpm.vi37.441>
info@brend-vvv.com

Автор звертається до проблеми наукового кваліфікування соціокультурного феномену щастя. Розв'язання наукового завдання сприятиме виробленню підходів до формування системи сучасних аксіологічних орієнтирів. Здійснюється узагальнення наукових результатів щодо концепту щастя представниками різних сфер знання (філософія, психологія, лінгвістика, соціологія тощо), які сприятимуть уточненню розуміння категорії, визначенню універсальних її дескрипторів, сформулюють підґрунтя для окреслення складників соціокультурного феномену щастя.

Констатовано високий рівень репрезентованості наукових результатів, однак і домінування емпіричного підходу, що не передбачає оцінювання щастя в контексті загального соціального буття на основі фундаментальної бази знань. Проблема потребує ґрунтовного теоретичного осмислення, визначення впливу віри, духовних, економічних, гендерних, освітніх, сімейних тощо характеристик на феліцитарні уявлення особи.

Ключові слова: концепт, щастя, щастя як соціокультурний феномен, феліцитарна парадигма, феліцитологія.

Постановка проблеми. Серед проблем і питань, які незмінно спонукатимуть людину до дискусій і розмислів, як такі, що є визначальними екзистенційними мотиваторами, в усі епохи перебуває категорія щастя. Кожне суспільство в конкретний історичний період послуговується комплексом ієрархізованих цінностей, які лежать в основі вибору особистих і суспільних моделей поведінки. Сукупність цінностей і чеснот формує узагальнений образ щастя, у якому відображаються інтенції й потреби людини, групи людей, спільноти. Розв'язання наукового завдання трактування соціокультурного феномену щастя сприятиме.

Феліцитарна парадигма (від лат. *felicitas* – щастя), або модель щастя, система феліцитарних понять і уявлень, стає предметом наукового аналізу у різних національних дискурсах, досліджують її на матеріалі різних етнічно-культурних масивів (японського (Н. Ізотова), хакаського (М. Чертикова), американського (Д. Рахімова), іспанського (Н. Стрюкова, О. Довгань), в англомовному художньому дискурсі (Т. Братусь), на рівні широкого діапазону наукових сфер – через поліпредметну природу, однак неодмінно в межах антропоцентричного підходу.

Чинниками актуалізації проблеми у сучасному науковому дискурсі є: 1) новий етап розвитку української держави, ознаменований, з одного боку, активним реформуванням усіх сфер суспільного життя з огляду на євроінтеграційні устремління, а з іншого – прагненням до систематизування й вияскравлення власних етнічних особливостей як запоруки збереження своєї окремішності; 2) глобалізаційні процеси, що однаковою мірою як нівелюють певні національні особливості, так і спонукають до їхнього збереження, підтримування й розвитку; 3) новий рівень (термінологічна розробленість, емпірична репрезентація) і формати наукових досліджень – домінування інтегрованих, міждисциплінарних досліджень; 4) зростання відкритості суб'єктів суспільної комунікації, готовності до рефлексування й дискусії; 5) необхідність окреслення української парадигми соціокультурного феномену щастя.

Мета статті. Автор ставив за мету узагальнення наукових підходів, визначення актуальних проблем і найзагальніших висновків щодо концепту щастя як об'єкта наукових досліджень представниками різних сфер наукового пошуку; пошук точок перетину, які допомагатимуть визначити константи розуміння категорії, універсальні її дескриптори, сформулювати підґрунтя для окреслення складників соціокультурного феномену щастя.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Найбільш системно наукові розвідки щодо феліцитарної проблематики представлені в філософських, психологічних, лінгвістичних, соціологічних, педагогічних, культурологічних матеріалах. Не меншою мірою цікавляться нині поняттям і представники економічної науки, які концентрують свої зусилля не лише на традиційно вимірювальних підходах матеріальних показників задоволеності людини, а й прагнуть досягнути мотивацію поведінки й прийняття нею рішень. Р. Талер, автор концепції «поведінкової економіки» став лауреатом Нобелівської премії в 2017 р. Професор Лондонської школи економіки Р. Лейард, експерт ООН з питань дослідження щастя, вважає щастя громадян єдиним показником ефективності діяльності урядів [13; 29].

Виклад основного матеріалу дослідження. Проте варто зауважити, що поняття щастя досі

продовжує «виборювати» право на свою інституційну понятійну природу – оскільки протягом тривалого часу його замінювали «більш цілісними теоретичними» конструкціями [7; 20] у різних наукових галузях, як-то: «психологічне благополуччя», «благополуччя», «добробут» тощо. Вони, однак, не вичерпували повноти його змісту.

Філософський дискурс феліцитарних досліджень, започаткований античними мудрецами, репрезентований широким діапазоном підходів до трактування цієї категорії, що водночас демонструє прогрес самої людини – як її носія й дослідника: як володіння благом (Платон); як творчості-діяльності, підкріпленої задоволенням фізіологічних потреб, однак вивільненої від впливу суспільних догм зовнішнього світу (Аристотель); як досягнення внутрішнього спокою й безтурботності (за Епікуром); через пізнання Бога й випробування душі (Аврелій Августин); у пізнанні Бога (Т. Аквінський). Л. Афанасьєва, Р. Олексенко узагальнюють морально-етичний сенс щастя середньовічної епохи як окреслення шляхів до Царства Небесного, через тлумачення біблійних текстів [1; 19]. Автори простежують зміну конфігурації концепту щастя у різних історично-філософських традиціях: в епоху Відродження уявлення про щастя набуває «діяльнісного» формату, пов'язується з роботою людини над собою і довкіллям, зміною свого життєвого середовища, з людиною-індивідуалістом, що одноосібно прагне діяльності, трансформацій, що приводять до її задоволення. Тобто, поняття щастя індивідуалізується (Т. Гоббс, Дж. Локк). Б. Спіноза обстоював необхідність вивільнення щасливої людини від пристрастей, розвитку нею свого духовного начала. Французькі-матеріалісти – просвітники (Ж. де Ламетрі, П. Гольбах, К. Гельвецій) запорукою досягнення щастя вважали гармонізацію персонального й суспільного блага [1; 19-20]. Узагальнення основних філософських концепцій дало підстави для диференціювання різних рівнів чи площин щастя 1) як об'єктивного стану людини, що матеріалізується в успіхах і досягненнях у певній сфері діяльності; 2) як внутрішнього, психологічного стану переживання радості від реалізації певних намірів; 3) як володіння вищими благами життя («евдемонія»); 4) моральну реакцію особистості на володіння цими благами, що знаходить прояв у певному задоволенні від життя загалом [1; 21].

Кожна епоха пропонувала свій образ щастя, що органічно поєднував як базові незмінні речі, так і більш гнучкі модерні елементи. У філософських, як і в інших наукових дослідженнях, у підходах до розуміння природи щастя говорять про універсальні, загальнолюдські й виразно національні риси. Український любомудр Г. Сковорода ключовим аспектом людської вітальності вважав щастя конкретної людини, що досягається самопізнанням. Від його концепції відштовхувалися автори у пошуках нюансів і відтінків сучасного розуміння категорії – від кінця XIX століття до наших днів сформувалася потужна бібліографія, яку, зокрема, систематизував Р. Горбань [9]. Він у свою чергу досліджував щастя як персоналістичний феномен у філософській думці С. Кримського, який зводив сучасний його формат до чотирьох передумов: 1) природа; 2) любов; 3) відсутність марнославства; 4) духовність, однак в основі всього – діяльнісний аспект [9; 68]. Про діяльність як «субстанцію щастя» йдеться і в дослідженні К. Скворцової – вона простежує становлення феномену щастя у перетворювальній діяльності, пізнавальному процесі, ціннісно-орієнтаційній діяльності, комунікативній діяльності. Авторка також підкреслює діялісну природу щастя, відзначаючи через це і його внутрішню суперечливість [19; 109].

Л. Бондар, досліджуючи в форматі дисертації зміст щастя як соціально-філософського феномену, ключовим принципом його досягнення вважає єдність «знання – цінність – діяльність», яка має також бути підкріплена сформованістю в особі певних рис (цілісності, відкритості, інформаційної достатності) [5; 165]. Важливим елементом розуміння авторкою щастя є залучення архетипів української свідомості (світла апокаліптичність; висока духовність; оптимістичність; душевна краса), а також необхідність перебувати в національному світопросторі [5; 168].

Важливим напрямом аналізу суб'єктивних уявлень про щастя, «щасливе життя», які є визначальними в процесі формування індивідуальної життєвої траєкторії, став психологічний. Представниками сучасної психологічної науки щастя досліджується, насамперед, як «стан людини, який відповідає найбільшій внутрішній задоволеності умовами свого буття, повноті й осмисленості життя, здійсненню свого людського призначення» [7; 16]. Особливо результативними є підходи до вивчення концепту у позитивній психології, один із провідних представників якої М. Селігман виокремив три найбільш актуальні напрями розвитку досліджень: позитивні емоції та суб'єктивне відчуття щастя; позитивні риси характеру людини; соціальні структури, які уможливають розвиток людини й досягнення нею щастя. Він є автором позитивістського п'ятиелементного конструкту щастя – PERMA (позитивні емоції (*positive emotion*), взаємодія (*engagement*), відносини (*relationships*), сенс (*meaning*) та досягнення (*achievement*)) [23; 145].

Останні десятиріччя психологічна природа щастя привертає увагу українських науковців, які досліджують нейропсихологічні механізми формування відчуття щастя у людини (В. Ткач); розглядають його як передумову психологічного благополуччя (Н. Володарська); дають оцінку соціальній ефективності евдомонічного щастя (У. Луц); феномен «щастя» у сфері державотворення й державного управління, щастя громадянина як кінцевий результат (Р. Пурий) [9]. Українські автори досліджують концепт щастя, комплекс його дескрипторів з урахуванням вікових, гендерних характеристик аудиторії [6]; у розумінні представників певних професійних сфер і груп [1]. Концептуальний аналіз наукового психологічного дискурсу систематизований О. Б'янко, яка, зокрема, вказує на таку актуальну освітньо-виховну проблему, як просоціальність щасливих людей [7; 21], що також матиме важливе прикладне значення, зокрема і в роботі з молоддю. О. Гринів строкаті підходи до дослідження психологічного благополуччя особистості вкладає у чотири групи, розробляючи також графічну концепцію кожної: «I група включає евдемоністичні та гедоністичні теорії; II група – дослідження психологічного благополуччя на базі позитивного психологічного функціонування особистості; III група розглядає психологічне благополуччя з точки зору збереження психофізіологічних функцій; IV група – як цілісне суб'єктивне переживання особистості» [10]. На думку авторки, такий підхід забезпечить якісно новий рівень емпіричного дослідження.

Філософсько-психологічна проблематика філіцитарного напрямку об'єднала дослідників різних країн на міжнародній науковій конференції у Львові, ініційованій зокрема У. Луц-Пурій, співзасновницею Українського інституту дослідження щастя [22].

Потужним пластом наукових рефлексій означеної науково-практичної проблеми є лінгвістичний, оскільки мовна система кожного народу являє собою узагальнення знання, культурних цінностей, загалом менталітету. Мова – це особливий простір існування людини, акумулювання, відображення й транслювання культури етносу. Тісна пов'язаність мови й культури зумовила оформлення наприкінці ХХ ст. лінгвокультурологічного напрямку, який активно послуговується поняттям «концепт». Специфіка прояву і лексикалізації щастя, підкреслюють автори, залежить від особливостей лінгвокультури.

У дослідженнях феномену щастя домінує концептуальний підхід, оскільки щастя визнається одним із базових концептів у свідомості кожного соціуму й кожної людини. Більше того, лінгвоконцептологія чутливо реагує на морально-духовну ситуацію в суспільстві. С. Воркачов відносить концепт «щастя» до телеонічних, розуміючи під ними «вищі духовні цінності, які створюють та втілюють для людини етичний ідеал, прагнення до якого створює моральне оправдання її життю, – ідеал, заради якого варто жити і не шкода вмерти» [8; 24]. М. Чертикова характеризує концептуальний простір щастя як «дуже складну, багатогранну, достатньо гнучку і в метафоричному плані невичерпну структуру, позбавлену чітких меж», яка відображає національно-світоглядні, почуттєві, логічні компоненти. Труднощі визначення категорії щастя авторка вбачає не тільки в розмитості й складності самого поняття, а й у певному «інтимному» і суб'єктивно-оцінному його характері [21; 47-48]. О. Малярчук досліджує емоційний концепт щастя за матеріалами англійської мови, підкреслюючи, що «емоційні концепти визначаються такими соціо-культурно-психологічними характеристиками конкретного співтовариства людей, як традиції, звичаї, вдачі, особливості побуту, стереотипи мислення, моделі / зразки поведінки та т. п., що історично складаються протягом усього розвитку, становлення тієї або іншої етнічної спільності» [17; 132], що також є свідченням доцільності формування цілісного образу щастя як соціокультурного феномену.

У. Дробішевська, розуміючи під концептом «ідеальний образ чи, точніше, прообраз, що уособлює культурно зумовлені уявлення мовця про світ», щастя вважає одним із базових концептів у свідомості кожного соціуму й кожної людини [11; 125]. Автори на основі узагальнень наукових досліджень окреслюють місце концепту «щастя» в загальній типологічній системі концептів: за характером суб'єкта – загальнолюдський; за динамікою – стійкий і споконвічний; за видовим поділом – емоційний; за ступенем значущості – концепт вищого рівня, оскільки щастя є невід'ємною частиною життя людини, визначним фактором людського буття, а тому є культурно зумовленою базовою одиницею картини світу [20; 95].

У лінгвістичних дослідженнях об'єктами аналізу ставали як фразеологізми, стійкі звороти (в українській, російській, англійській, німецькій, польській, латинській (Г. Бенькевич), у тюркських мовах (Чертикова). Так, Г. Бенькевич на основі аналізу масиву латинських фразеологізмів формулює фразео-семантичні групи концепту «щастя» («наявність друзів», «мінливість», «надмірність», «чесне життя», «недостатня кількість»), які опосередковано формують уявлення про цей концепт в історичному плані [4; 40].

Л. Кулішенко, Л. Яременко, визнаючи щастя найбільш універсальною аксіологічною категорією, одним з основних ціннісних пріоритетів людського життя, визнають дуальну його природу,

детермінованість природними і суспільними факторами, родовими й індивідуальними. Щастя, на їхню думку, суб'єктивне, індивідуальне за формою переживання, але об'єктивне за змістом [14; 49].

Актуальність дослідження такої аксіологічної категорії, як «щастя», зростає через його проєкцію на майбутнє, а не лише відображення світоглядних позицій українців, що в сучасних українських реаліях набуває особливого прагматичного змісту.

Л. Кулішенко, Л. Яременко окреслюють асоціативне поле щастя за результатами дослідження українських фразеологічних одиниць із елементом «щастя» у їхній структурі такими елементами: удача (везіння), здоров'я, праця, розум, гроші (але не багатство), совість, надія, злагода. На основі узагальнення результатів асоціативного аналізу автори виокремлюють такі елементи щастя: фізичний (відносячи до нього здоров'я й працю); моральний (совість, злагода), матеріальний (гроші); духовний (надія), ірраціональний (удача, везіння), раціональний (розум) [14; 55].

Нині маємо й дослідження особливостей вербалізації концепту щастя на матеріалах сучасного українського медіадискурсу, а саме рекламного його сегменту, автор якого також визнає його найвищий рівень в ієрархії концептосфери українськомовного рекламного дискурсу [12; 42].

Вагомим узагальненням українських, інших національних і загалом глобальних соціологічних досліджень є стаття О. Кириленка «Благополуччя людей як об'єкт соціологічних досліджень: феліцитарний підхід» [13]. Автор подає скрупульозний нарис історії вивчення благополуччя з точки зору економічної теорії, її розвиток у низці політичних теорій, окреслює основні стратегічні напрями досліджень філософів, культурологів, соціальних психологів; фокусується й на висновках представників інвайронментального (що розглядає благополуччя крізь призму збереження природного середовища й досягнення гармонії людини з ним), медико-валеологічного, футурологічного підходів. В українському науковому дискурсі соціологічний блок активно розробляється науковцями Інституту соціології НАН України, Київського міжнародного інституту соціології (КМІС), Українського інституту соціальних досліджень, інших дослідницьких установ і структур.

Соціологічна наука забезпечує феліцитарний дискурс можливостями емпіричного вимірювання добробуту й щастя людей на основі опитувань; виступає аналітичним простором для поєднання можливостей і переваг різних теоретичних підходів, формування інтегрованого інструментарію, сприяє формуванню й удосконаленню методології міждисциплінарних досліджень. Соціологічні дослідження в контексті феліцитарного підходу є новим напрямом досліджень, здійснюваних на мікро-, мезо- й макрорівнях з використанням кількісних і якісних методів оцінювання [13; 29]. Масштабність завдання, накопичений дослідницький досвід, вироблення методології дослідження, оформлення наукового предмета дають підстави автору говорити про спеціальний напрям соціальних досліджень у межах феліцитології як науки про щастя [13; 29].

Соціологи пропонують наукове вимірювання феліцитарної категорії, зокрема, через благополуччя [13]. В. Паніотто, Ю. Сахно, А. Пяковська аналізують зміну показників суб'єктивного відчуття щастя українцями з 2001 до 2017 р. й дві групи чинників щастя різних вікових груп населення, зокрема молоді. Перша група чинників пов'язана з реальністю – так звані соціально-демографічні характеристики (гендер; вік; освіта, сімейний стан, добробут, здоров'я) та рівень благополуччя. Друга група чинників визначається впливом на людей не лише реальності, а й сприйняття ними цієї реальності [18].

Висновки. Простежено зміну наукового кваліфікування концепту щастя в різних сферах наукового знання – філософський дискурс репрезентований широким діапазоном підходів до трактування феліцитарної категорії, що водночас демонструє прогрес самої людини; психологи, насамперед представники позитивної психології (з опертям на підходи Seligman, M. E. P.), досліджують нейропсихологічні механізми формування відчуття щастя у людини, соціальну ефективність евдомонічного щастя, феномен «щастя» з урахуванням вікових, гендерних, інших характеристик особи; соціологія напрацьовує інструменти емпіричного вимірювання добробуту й щастя людей на основі опитувань, стає простором інтегрування можливостей і переваг різних теоретичних підходів, сприяє формуванню й удосконаленню методології міждисциплінарних досліджень, у лінгвістиці домінує концептуальний підхід, оскільки щастя визнається одним із базових концептів у свідомості кожного соціуму й кожної людини, інших.

Доводиться безперспективність емпіричного підходу (оскільки він не передбачає оцінювання щастя в контексті загального соціального буття на основі фундаментальної бази знань) і доцільність ґрунтовного теоретичного осмислення цього соціокультурного феномену, визначення впливу віри, духовних, економічних, гендерних, освітніх, сімейних тощо характеристик на феліцитарні уявлення особи, що буде реалізовано в наступних наукових дослідженнях.

Список використаної літератури

1. Андрушко Я. С. Щастя в теоретико-емпіричному дискурсі дослідження. *Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія: Психологічні науки*. Вип.2. Т. 1. 2018. С. 7-13.
2. Афанасьєва Л., Олексенко Р. Феномен щастя в контексті філософського дискурсу *Вісник Львів. ун-ту. Серія філос.-політолог. студії*. 2019. Вип. 22. С. 16-22.
3. Бабакова О., Нескреба М. Асоціативне поле концепту щастя. Мова. Свідомість. Концепт: зб. наук. ст. / відп. ред. О. Хомчак. Мелітополь: ФОП Однорог Т. В., 2018. Вип. 8. С. 51-53. URL: <https://filolog.mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/Zbirnyk-8.pdf>
4. Бенькевич Г. А. Репрезентація концепту «щастя» в латинській фразеології. *Наук. зап. Нац. ун-ту «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. Вип. 56. 2015. С. 38-40.
5. Бондар Л. В. Філософія щастя: ціннісно-праксеологічний аспект: дис... канд. філос. наук: спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії». Одеса. 2012. 186 с.
6. Бончук Н. В. Суб'єктивне розуміння щастя сучасною молоддю та підлітками. *«Молодий вчений»*. № 5 (32). Травень, 2016. С.542-548.
7. Б'янюк О. Феномен щастя у позитивній психології: аналіз та проблемні аспекти застосування концепцій. *Humanitarium*. 2017. Т. 39, Вип. 1. С. 15-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdpu_2017_39_1_4.
8. Воркачев С. Г. Сопоставительная семантика телеономных концептов «любовь» и «счастье» (русско-английские параллели): Монография. Волгоград : Перемена, 2003. 164 с.
9. Горбань Р. А. Щастя як персоналістичний феномен у філософській думці С. Б. Кримського. *Вісник Харків. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Філософія*. 2019. Вип. 52 (1). С. 60-75. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2019_52\(1\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2019_52(1)_8).
10. Гринів О. Аналіз підходів до дослідження психологічного благополуччя особистості. *Збірник наукових праць: філософія, соціологія, психологія*. 2014. Вип. 19 (1). С. 25-34. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2014_19\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2014_19(1)_6).
11. Дробішевська У. Концепт «щастя» в українській і польській фразеології. Концепт «щастя» в українській і польській фразеології. *Етнос і культура*. 2011-2012. № 8-9. С. 125-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/etnik_2011-2012_8-9_16.
12. Ільєнкова В. Особливості вербалізації концепту щастя (на матеріалах сучасного українського медійного дискурсу). *Наук. вісник Міжнар. гуманіст. ун-ту. Серія: Філологія*. 2018. № 32. Т. 3. С. 38-42.
13. Кириленко О. М. Благополуччя людей як об'єкт соціологічних досліджень: феліцитарний підхід. *Вісник Нац. ун-ту «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія : Соціологія*. 2016. № 3. С.18-33. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnyuas_2016_3_4.
14. Кулішенко Л., Яременко Л. Асоціативне поле концепту «щастя» (на основі українських фразеологічних одиниць). *«Філологічні трактати»*, Т. 11, № 1. 2019. С. 49-56.
15. Лэйард Р. Счастье: уроки новой науки ; пер. с англ. И. Кушнareвой. Москва : Изд-во Ин-та Гайдара, 2012. 416 с.
16. Лютак О. З, Федик О. З. Щастя як соціально-психологічний феномен. *Зб. наук. пр.: психологія. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. В.Стефаника»*, 2019. Вип. 24. С. 68-761.
17. Малярчук О. Емоційний концепт щастя: етимологічні та структурні характеристики. *Вісник Житомир. держ. ун-ту. Вип. 2 (74). Філологічні науки*. С. 132-138.
18. Паніотто В., Сахно Ю., Пяковська А. Динаміка рівня щастя та його детермінанти. Україна 2001-2017. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2018. № 1. С. 84-102.
19. Скворцова К. М. Діяльність як субстанція щастя. *Гуманітарний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2015. Вип. 60. С. 100-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpvgvzdia_2015_60_11.
20. Стрюкова Н. О., Довгань О. В. Концепт «Щастя» як маркер існуючих в іспанському суспільстві ціннісних уявлень і настанов. *Нова філологія*. 2014. №64. С. 94-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2014_64_20.
21. Чертыкова М. Д. Концепт часка «счастье» как отражение фелицитарной парадигмы хакасского мировидения. *Языки и фольклор коренных народов Сибири*. 2018. № 1 (35). С. 46–56.
22. Щастя та сучасне суспільство : зб. матеріалів між нар. наук. конф. (Львів, 20-21 берез. 2020 р.). Львів : СПОЛОМ, 2020. 329 с. : рис., табл. Бібліогр. наприкінці статей. URL: <http://ukr-happiness-institute.com/materiali-konferenci%d1%97-2020/>
23. Seligman M. E. P. (2002). *Authentic happiness: Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment*. Free Press. <https://psycnet.apa.org/record/2002-18216-000>

References

1. Andrushko Ya. S. Shchastia v teoretyko-empyrychnomu dyskursi doslidzhennia. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnogo universytetu. Serii: Psykholohichni nauky*. Vyp.2. T. 1. 2018. S. 7-13.
2. Afanasieva L., Oleksenko R. Fenomen shchastia v konteksti filosofskoho dyskursu Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriiia filos.-politolog. studii. 2019. Vypusk 22. S. 16-22.
3. Babakova O., Neskrebina M. Asotsiatyvne pole kontseptu shchastia. Mova. Svidomist. Kontsept: zb. nauk. statei / vidp. red. O.Khomchak. Melitopol: FOP Odnoroh T. V., 2018. Vyp.8. S.51-53. URL: <https://filolog.mdpu.org.ua/wp-content/uploads/2021/01/Zbirnyk-8.pdf>

4. Benkevych H. A. Reprezentatsiia kontseptu «shchastia» v latynskii frazeologii. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademii». Serii «Filolohichna». Vypusk 56.* 2015. S. 38-40.
5. Bondar L. V. Filosofiia shchastia: tsinnisno-prakseolohichni aspekt: dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filos. nauk: spets. 09.00.03 «Sotsialna filosofiia ta filosofiia istorii». Odesa. 2012. 186 s.
6. Bonchuk N. V. Subiektyvne rozuminnia shchastia suchasnoiu moloddu ta pidlitkamy. *«Molodyi vchenyi»*. №5 (32). Traven, 2016. S. 542-548.
7. Bianco O. Fenomen shchastia u pozytyvni psykhologii: analiz ta problemni aspekty zastosuvannia kontseptsii. *Humanitarium*. 2017. T. 39, Vyp. 1. S. 15-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/gvpdp_2017_39_1_4.
8. Vorkachev S. H. Sopotavytelnaiia semantika telefonnykh kontseptov «liubov» y «schaste» (russko-anhlyiskye parallely): Monohrafiia. Volhohrad : Peremena, 2003. 164 s.
9. Horban R. A. Shchastia yak personalistychnyi fenomen u filosofskii dumtsi S. B. Krymskoho. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Filosofiia*. 2019. Vyp. 52(1). S. 60-75. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2019_52\(1\)_8](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_filos_2019_52(1)_8).
10. Hryniv O. Analiz pidkhodiv do doslidzhennia psykhologichnoho blahopoluchchia osobystosti. *Zbirnyk naukovykh prats: filosofiia, sotsiologii, psykhologii*. 2014. Vyp. 19(1). S. 25-34. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2014_19\(1\)_6](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpfsp_2014_19(1)_6).
11. Drobishevska U. Kontsept «shchastia» v ukrainskii i polskii frazeologii. Kontsept «shchastia» v ukrainskii i polskii frazeologii. *Etnos i kultura*. 2011-2012. № 8-9. S. 125-130. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/etnik_2011-2012_8-9_16.
12. Ilienkova V. Osoblyvosti verbalizatsii kontseptu shchastia (na materialakh suchasnoho ukrainskoho mediinoho dyskursu). *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Filolohiia*. 2018. №32. T.3. S. 38-42.
13. Kyrylenko O. M. Blahopoluchchia liudei yak ob'ekt sotsiologichnykh doslidzhen: felitsytarnyi pidkhid. *Visnyk Natsionalnoho universytetu «Iurydychna akademiia Ukrainy imeni Yaroslava Mudroho». Serii : Sotsiologii*. 2016. № 3. S.18-33. Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnyuac_2016_3_4.
14. Kulishenko L., Yaremenko L. Asotsiatyvne pole kontseptu «shchastia» (na osnovi ukrainskykh frazeologichnykh odynyts). *«Filolohichni traktaty»*, Tom 11, № 1. 2019. S. 49-56.
15. Łojard R. Schaste: uroky novoi nauky ; per. s anhł. Y. Kushnarevoi. Moskva : Yzd-vo Yn-ta Haidara, 2012. 416 s.
16. Liutak O.Z, Fedyk O.Z. Shchastia yak sotsialno-psykhologichnyi fenomen. *Zbirnyk naukovykh prats: psykhologii*. Ivano-Frankivsk: DVNZ «Prykarpatskyi natsionalnyi universytet im. V.Stefanyka», 2019. Vyp. 24. S.68-761.
17. Maliarchuk O. Emotsiyni kontsept shchastia: etymolohichni ta strukturni kharakterystyky. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu. Vypusk 2 (74). Filolohichni nauky*. S.132-138.
18. Paniotto V., Sakhno Yu., Piaskovska A. Dynamika rivnia shchastia ta yoho determinanty. *Ukraina 2001-2017. Sotsiologii: teoriia, metody, marketynh*. 2018. №1. S. 84-102.
19. Skvortsova K. M. Diialnist yak substantsiia shchastia. *Humanitarnyi visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. 2015. Vyp. 60. S. 100-113. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpgvzdia_2015_60_11.
20. Striukova N. O., Dovhan O. V. Kontsept «Shchastia» yak marker isnuuichykh v ispankomu suspilstvi tsinnisnykh uiavlen i nstanov. *Nova filolohiia*. 2014. №64. S. 94-97. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Novfil_2014_64_20.
21. Chertykova M. D. Kontsept chaska «schaste» kak otrazhenie felitsytarnoi paradyhmu khakasskoho myrovydeniia. *Yazyky y folklor korennykh narodov Sybyry*. 2018. № 1 (35). S. 46-56.
22. Shchastia ta suchasne suspilstvo : zbirnyk materialiv mizhnarodnoi naukovo konferentsii (Lviv, 20-21 bereznia 2020 r.). Lviv : SPOLOM, 2020. 329 s. rys., tabl. Bibliohr. v kintsi statei. URL: <http://ukr-happiness-institute.com/materiali-konferenci%d1%97-2020/>
23. Seligman, M. E. P. (2002). Authentic happiness: Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment. Free Press. <https://psycnet.apa.org/record/2002-18216-000>

КОНЦЕПТ «СЧАСТЬЕ» КАК ПОЛИПРЕДМЕТНЫЙ ОБЪЕКТ НАУЧНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ: ДИАХРОНИЧЕСКИЙ АСПЕКТ

Воронова Вилена Владимировна – кандидат наук по социальным коммуникациям,
Киевский национальный университет культуры и искусств,
г. Киев

Автор обращается к проблеме научного квалифицирования социокультурного феномена счастья. Решение научной задачи будет способствовать выработке подходов к формированию системы современных аксиологических ориентиров. Осуществляется обобщение научных результатов относительно концепта счастья представителями различных областей знаний (философия, психология, лингвистика, социология и т.д.), которые будут способствовать уточнению понимания категории, определению универсальных ее дескрипторов, сформируют основу для определения составляющих социокультурного феномена счастья.

Констатировано высокий уровень представленности научных результатов, однако и доминирование эмпирического подхода, не предусматривающего рассмотрение счастья в контексте общего социального бытия на основе фундаментальной базы знаний. Проблема требует обстоятельного теоретического осмысления, определения влияния веры, духовных, экономических, гендерных, образовательных, семейных, других характеристик на фелицитарные представления личности.

Ключевые слова: концепт, счастье, счастье как социокультурный феномен, фелицитарная парадигма, фелицитология.

THE CONCEPT OF «HAPPINESS» AS A MULTYDISCIPLINARY OBJECT OF A SCIENTIFIC RESEARCH: DIACHRONICH ASPECT

Voronova Vilena – Candidate of Science in Social Communications,
Kyiv National University of Culture and Arts,
Kyiv

The author turns to the problem of giving scientific definition to the socio-cultural phenomenon of happiness. The solving of this scientific task will contribute to working out the ways of forming the system of contemporary axiological reference points.

The scientific results referring to the studies of happiness concept by the representatives of different knowledge fields (philosophy, psychology, linguistics, sociology) have been summed up. These results will promote the clarification of understanding the category, finding its universal descriptors, will form the basis for singling out (describing) the components of the socio-cultural phenomenon of happiness.

Both the high level of scientific results representation and the domination of empiric approach, which does not presuppose the assessment of happiness in the context of general social being on fundamental knowledge basis, are stated. The problem needs deep theoretical comprehension, understanding the level of influence of faith, spiritual, economic, gender, educational, family characteristics on the felicitic concepts (ideas) of a person.

Key words: concept, happiness, happiness as a socio-cultural phenomenon, felicitic paradigm, felicitology.

UDC 17.023.34:304.3:159.923

THE CONCEPT OF «HAPPINESS» AS A MULTYDISCIPLINARY OBJECT OF A SCIENTIFIC RESEARCH: DIACHRONICH ASPECT

Voronova Vilena – Candidate of Science in Social Communications,
Kyiv National University of Culture and Arts,
Kyiv

The aim of this paper is the generalization (summing – up) of scientific approaches, assessment of relevant problems and most generalized conclusions concerning the concept of happiness as the object of scientific researches, undertaken by the representatives of different fields of scientific studies. This paper would contribute to the assessment of the concept of happiness universal descriptors, to the basis formation for tracing the components of socio-cultural phenomenon of happiness.

Research methodology. The author has presented the review of complex scientific researches, done by the representatives of different fields of scientific knowledge (philosophers, psychologists, linguists, sociologists) whose conclusions (results) will be used in the process of creating generalizing methodology of studying socio-cultural phenomenon of happiness.

Results. The author has traced the changes in scientific qualification (definition) of happiness concept in different fields of scientific knowledge – in philosophy philosophical discourse is represented by a wide range of approaches to treating the felicitic category, which, at the same time, demonstrates the progress of a person him/herself; in psychology scientists, first of all representatives of positive psychology (based on M.E.P. Saligman's studies) investigate neuropsychological mechanisms of forming the feeling of happiness: social efficiency of eudonymic happiness, the phenomenon of happiness with taking into consideration age, gender, other characteristics of a personality; in sociology (social studies) the instruments of empiric dimension of people's prosperity and happiness are determined on the basis of questioning; sociology is the space of integrating opportunities and advantages of different theoretical approaches and promotes the formation and improvement of interdisciplinary researches methodology; in linguistics the conceptual approach is dominating, as happiness is treated as one of the basic concepts in the consciousness of every society and every person. The monitoring of scientific literature, resources, referring to the research topic, proved the domination of the empiric approach, which is restricted by other numerous approaches to understanding happiness and its sources.

Novelty. In the article the absence of any prospect for empiric approach application (as it does not presuppose the assessment of happiness in the context of general social being on fundamental knowledge basis) and the expediency of theoretical comprehension of this social-cultural phenomenon are proved.

The practical significance. The solving of this scientific task will contribute to working out the ways of forming the system of contemporary axiological reference points of a modern person in the conditions of a rapidly changing society.

Key words: concept, happiness, happiness as a socio-cultural phenomenon, felicitic paradigm, felicitology.

Надійшла до редакції 21.01.2021 р.